

Prof. Dr. Sinan ALÇIN / Beykoz Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Dekanı

“Ücret artışlarının enflasyona etkisi sınırlı olur”

Aylık ve yıllık TÜFE, piyasa beklentilerinin altında gerçekleşti. Baz etkisiyle 2022 Aralık'ta yüzde 64.27 düzeyinde gerçekleşen yıllık TÜFE'nin, yine baz etkisiyle Ocak'ta yüzde 50'lere çekilmesini bekliyoruz. Enflasyonun seyrinde özellikle ham petrol fiyatları ve kur geçişkenliği belirleyici olacak. Ham petrol fiyatları 2022 Kasım'dan bu yana düşüş eğiliminde. Bunun yansımaları Yİ-ÜFE'de de görüldü. Yıllık yüzde 157.69 ile rekor düzeyi gören Yİ-ÜFE, 2022'yi yüzde 97.72 düzeyinde kapadı. Enflasyonda düşüş Mayıs'ta tekrar yükseliş trendine

geçmesini bekleriz. Sanayiye yönelik elektrik ve doğal gaz fiyatlarında indirimle gidilmesi, sanayi üretiminde yeniden hareketlenmeyi destekleyebilir. Ücret artışlarının enflasyon üzerindeki etkisi sınırlı olur. Asgari ücretlinin talep artışı ağırlıklı olarak gıda, ulaştırma ve konut üzerinde sınırlı bir artışı destekleyebilir. Enerji ithalatı faturasının kabarması, altın ithalatındaki artış ve pandemi döneminde ortaya çıkan sanayiye dönük dış talepteki artış eğiliminin yavaşlaması dış ticaret açığında rekor görmemize neden oldu. Türkiye'nin 2022'de enerji ithalatı

faturası 81 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. Normal bir dönemde bu fatura 41-42 milyar dolar seviyesindeydi. İhracatta özellikle mevcut kur düzeyi hazırgiyim gibi bazı sektörlerde olumsuz bir bentleni yaratıyor. Burada belki de bazı sektörlerle özgü farklı bir forward düzenlemesi, konsensüs veya makro ihtiyadi tedbir olabilir.

yan Gültepe, “Dolayısıyla Eximbank ve Merkez Bankası'nın bu süreçte uzun vadeli finansman kredileriyle ihracatçılarımıza daha çok katkı vermesi gerektiğini düşünüyoruz. Yeşil dönüşüm ve dijitalleşmeyle ilgili bütün yatırımların bölge ayırımı gözetilmeksizin destek kapsamına alınmasını bekliyoruz. Şirketlerimizin sermaye yapılarının korunabilmesi için enflasyon muhasebesi uygulamasının 2022'yi kapsayacak şekilde öne çekilmesini istihram ediyoruz” dedi

ENFLASYON YILI YÜZDE 64.27 İLE KAPATTI

Enflasyonda artış hızı güçlü baz etkisiyle Aralık'ta yavaşladı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre tüketici fiyat endeksi (TÜFE) Aralık'ta aylık yüzde 1.18 artarken, yıllık enflasyon bir önceki aya göre 20.12 puan azalışla 2022'yi yüzde 64.27 ile tamamladı. Hizmetlerde sınırlı kalmakla birlikte tüm alt gruplarda belirgin bir düşüş gösteren yıllık TÜFE, bu düzeyi ile son dokuz ayın en düşük seviyesine geriledi. Yıllık tüketici enflasyonundaki düşüşe en belirgin katkı, baz etkisi nedeniyle temel mal ve gıda gruplarından geldi. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) açıkladığı aylık fiyat gelişmeleri raporuna göre temel mal grubunda Aralık'ta ÖTV matrah düzenlemesinin etkisiyle otomobil fiyatları gerilerken, ilaç fiyatlarındaki referans kur ayarlaması ve beyaz eşya ile mobilya fiyatlarında devam eden artış eğilimi daha olumlu görünümü sınırladı. Enerji fiyatları akaryakıt ürünleri öncülüğünde geriledi. Enerji fiyatlarındaki düşüşün etkisi, üretici fiyatları üzerinde de hissedildi. Aralık'ta özel kapsamlı TÜFE göstergesi olan B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları, sırasıyla 18.50 ve 16.98 puan düşerek yüzde 57.68 ve yüzde 51.93 olarak gerçekleşti.

Yurtiçi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) Aralık'ta aylık yüzde 0.24 gerilerken, yıllık enflasyon bir önceki aya göre 38.30 puan azalışla 2022'yi

Doç. Dr. Savaş ERDOĞAN / Selçuk Üniversitesi Öğretim Üyesi

“İleri teknoloji mal ihracatı artırılmalı”

Enflasyonun düşmesinde etkisini göstermeye başlayan baz etkisinin 2023'ün ilk sekiz ayında etkisini sürdürmeye devam edeceğini düşünüyoruz. Baz etkisi ile 2023'te enflasyon rakamlarında ciddi bir azalma ortaya çıkacak. Yılsonunda enflasyonun yüzde 20- 25 arasında olması bekleniyor. Bu beklentinin oluşmaması önündeki engellerin başında seçim geliyor. Sanayiye sağlanan elektrik ve doğal gaz fiyatlarındaki indirimin, özellikle tüketim mallarına ait fiyatlarda indirim getireceğini düşünüyorum. Zaten artan

işgücü ücretleri ve sigorta maliyetleri ile sanayiye kesim için bu indirimi, kendi içinde bir düzeltme olarak görmek yerinde olacak. Asgari ücrete verilen artış tutarı, memur ve emekliler için verilecek zammın çok çok üstünde. Bu sebeple özellikle memur kesimi açısından 2023 yılı reel anlamda alım gücünde bir azalma yaşanacağı görülüyor. Bu artışlar ile sanayi kesiminde çalışanlar ile orta ve alt kesim memurlar arasındaki farkın gittikçe kapandığı ya da kapanacağı görülüyor. İhracat 254 milyar dolar ile cumhuriyet tarihi rekorunu kırdı. Ama

tek başına ihracata bakmak aldatıcı olur. Bu sebeple, ithalata hatta alt kalemlere de bakmak yerinde olacak. 2022 yılı için ortalama dış ticaret açığı 110 milyar dolar civarında. Bu tablo, ihracata yönelik mal ve hizmet kompozisyonların daha fazla katma değer getirecek ve yüksek teknoloji kategorisinde olması ve özellikle ithalata konu olan malların üretiminin yurtiçinde gerçekleşmesi gerekliliğini zorunlu kılmıştır.

En düşük emekli maaşı 5 bin 500 TL

Asgari ücretin ardından memur ve emekliye yapılacak zam oranları da netleşti. Başkan Erdoğan, 2023'ün ilk altı ayı için önce yüzde 25 olarak açıkladığı memur ve emekliye yapılacak zam oranını, bir gün sonra yüzde 30'a çıkardıklarını söyledi. Erdoğan, yürütülen çalışmalar sonunda başka alanlarda fedakarlık yaparak memur ve emekli maaşlarında 5 puanlık artışa gidildiğini aktardı. Bilindiği üzere TÜİK'in 2022 yılı ikinci yarısındaki enflasyon oranını yüzde 15.4 olarak açıklamasının ardından memur ve emekli emeklisinin alacağı maaş zammının yüzde 16.48, SSK ve Bağ-Kur emeklisinin alacağı maaş zammının ise yüzde 15.4 olması kesinleşmiş, gözler Cumhurbaşkanının açıklayacağı “refah payına” çevrilmişti. Erdoğan, en düşük emekli maaşının 3 bin 500 TL'den 5 bin 500 TL'ye, işverene asgari ücret desteğini ise 250 TL'den 400 TL'ye çıkardıklarını söyledi. Bu arada söz konusu artışlara ilişkin düzenlemeleri içeren kanun teklifi TBMM'ye sevk edildi.

yüzde 97.72 ile tamamladı. Böylece Yİ-ÜFE 10 ayın ardından üç haneli rakamlardan çift haneye geriledi. Üretici fiyatları Aralık'ta uluslararası enerji fiyatlardaki olumlu gelişmeler ve Türk lirasındaki istikrarlı seyir neticesinde, petrol ve ürünleri ile elektrik ve doğal gaz fiyatlarındaki gelişmelerle gerileme kaydetti.

ISO TÜRKİYE İMALAT PMI ARALIK'TA 48.1 OLDU

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat sanayi per-

PARA | HABER

Hikmet BAYDAR / 3. Göz Danışmanlık CEO'su

"Konut kampanyası iç piyasaya canlılık getirir"

Orta gelirliye konut kampanyası gelir dağılımında adaletin sağlanması, ev alamayacak durumda olanların ev sahibi olması noktasında önemli. Hükümetin başlattığı sosyal konut ve orta gelirliye konut kampanyalarının piyasada arz talep dengesini etkileyecek boyutu da var. Özellikle global resesyon konuşulan bir dönemde, iç piyasaya canlılık getirme potansiyeli söz konusu. Tabii bu kampanyalar, kısa sürede inşaat malzeme talebini artıracığı için bu ürünlerin fiyatlarının yükselerek enflasyonu artırma riski de var. Konut maliyetlerinin çok yüksek

olması ciddi sorun. Bu durum, ev alan orta gelirlinin ciddi zorlanması anlamına geliyor. Bu arada enflasyonda baz etkisi ile gerileme, yılın ilk dört ayında sürecektir. TÜFE aylık bazda 2022 yılı Ocak'ta yüzde 11.10, Şubat'ta yüzde 4.81, Mart'ta yüzde 5.46 ve Nisan'da yüzde 7.25 artmıştı. Son zamanlarda ise TÜFE yüzde 1-3 aralığında gidiyor. Dolayısıyla Nisan 2023 dahil enflasyon baz etkisi nedeniyle düşebilir. Buna bir de fiyat indirimlerini eklersek yılsonunda yüzde 40 düzeyi enflasyonda zor olmayacak. Sanayi kesimi için enerji, ön önemli 'maliyet' kalemi. Bu nedenle

sanayiye yapılan enerji fiyatlarındaki indirimler, önümüzdeki dönem fiyatları düşürebilir. Enflasyonun düşmesine etki yapabilir. Ücret zamları iç piyasaya bir miktar hareketlilik getirebilir. Maaşların talebi yükseltme gücü oransal olarak yüksek olmadığı için enflasyona etkisi zayıf olur. Türkiye'nin ihracatı global resesyondan olumsuz etkilenebilir. Ancak ürün segmenti orta kesim olan ve KOBİ tarzı esnek üretim yapan ülkemiz firmaları için 'düşük fiyatlı ürünlere' talep kaymasıyla bir fırsat da olabilir.

formansında referans kabul edilen **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat PMI**, 2022 Aralık'ta 48.1'e yükseldi. Bu rakam faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın sürdüğünü işaret etse de 2022 Haziran'dan bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşti ve sektör performansında zayıflamanın ılımlı düzeyde olduğunu gösterdi. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, Kasım manşet PMI 45.7 düzeyindeydi. Talep tarafında iyileşme belirtilerinin görüldüğü Aralık'ta, toplam yeni siparişlerdeki azalma yaklaşık bir yıllık dönemin en düşük hızında gerçekleşti. Küresel piyasalardaki zayıflık, yeni ihracat siparişlerinin toplam yeni siparişlerden daha yüksek oranda yavaşlamasına yol açtı. Aralıkta imalat sanayi sektörünün üretiminde düşüş hız keserek Şubat 2022'den beri en ılımlı düzeyinde kaydedildi. Anket sonuçları, imalat sektöründe ivme kaybı ve maliyet baskısı hafiflese de imalat sanayinin halen daralma bölgesinde kalmayı sürdürdüğüne işaret ediyor. Önümüzdeki aylarda sektöre dış talebin katkısının negatif, iç talebin katkısının ise pozitif yönde etkili olması bekleniyor.

İLK ETAPTA 100 BİN AİLE KONUTA KAVUŞACAK

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın ortak çalışması sonucu ortaya çıkan "Yeni Konut Finansman Modeliyle Yeni Evim" kampanyası sıfır konutlar için geçerli olacak. 81 ilde, ilk kez ev sahibi olmak isteyen orta gelirli vatandaşlar için konut ve finans sektörü, devletin desteğiyle bir araya gelecek. Kampanya çerçevesinde 1 milyon TL'lik ev kredisi çeken vatandaşın aylık cebinden çıkacak para 15 yıl vadede 9 bin 720 TL, 10 yıl vadede 12 bin 280 TL olacak. 4.5 milyon kredi çeken vatandaşın aylık ödemesi ise 15 yıl vadede 43 bin 735 TL'ye, 10 yıl vadede 55 bin 265 TL'ye yükselecek. Program kapsamında Türkiye üç bölgeye ayrılacak. İstanbul birinci, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Mersin ve Muğla ikinci, diğer tüm iller ise üçüncü bölge olacak. Finansman tutarları azami birinci bölge

için 5 milyon TL, ikinci bölge için 3 milyon TL, üçüncü bölge için 2 milyon TL olarak uygulanacak. Birinci ve ikinci bölgede konut almak isteyenlerin son bir yılda bu illerde ikamet etmesi gerekecek. Üçüncü bölgedeki illerde ikamet şartı olmayacak. Aşgari peşinat oranı yüzde 10 olacak. Azami 15 sene vade ile sağlanacak finansmanlarda faiz/kar payı oranları yüzde 0.69'dan başlayacak. Hane gelirinin yüzde 40'ını geçmeyecek taksit oranı sağlanacak. Vatandaşların ilk üç yılda ödeyecekleri aylık taksitin bir kısmını, kredinin toplam vadesi bitmeden geri ödemek şartıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı üstlenecek. İlk etapta 100 bin aile "birinci el" konutlarına kavuşacak.

BAŞVURULAR 16 OCAK'TA BAŞLAYACAK

Kampanyaya başvurular 16 Ocak'ta başlayacak. Kampanyaya başvurabilmek için hanedeki eşlerin üstünde konut olmaması, son bir yıl içinde konut satmamış olması gerekecek. Alınan konutlar beş yıl boyunca satılamayacak. Kampanyadan faydalanmak için, konut üreticileri kriterlere uygun yapılan konut projelerini ilan edecek. Kampanyaya Emlak Konut Genel Müdürlüğü'nün ürettiği projeler, GYODER, İNDER, Konutder, İmkon ile Türkiye Müteahhitleri Birliği'ne bağlı olan şirketlerin projeleri, 81 ildeki firmaların ürettiği konut projeleri; teknik ve mali kriterleri karşıladıkları takdirde bu sürece dâhil olacaklar. Fiyat artışına karşı denetleme komisyonu kurulacak. Bankalarla garantörlük anlaşmalarını yapan ve Programa dâhil olarak konut üretme taahhüdü veren müteahhitler için Hazine Destekli KGF kefaletiyle başlangıçta 25 milyar TL'lik finansmana erişim imkânı da sunulacak.

Türkiye'nin ihracatı 2022'de 254.2 milyar doları aştı

Genel ticaret sistemine göre dış ticaret verileri (milyon dolar)				Dış	Dış	İhracatın ithalata karşılama oranı (%)
		İhracat	İthalat	ticaret hacmi	ticaret dengesi	
Aralık	2021	22.233	29.065	51.298	-6.832	76,5
	2022	22.915	33.295	56.210	-10.381	68,8
	Değişim %	3,1	14,6	9,6	52,0	
Ocak-Aralık	2021	225.214	271.426	496.640	-46.211	83,0
	2022	254.210	364.395	618.605	-110.186	69,8
	Değişim %	12,9	34,3	24,6	138,4	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Dış fazla rüyası kötü bitti

Hükümetin dış fazla yaratma iddiası ile uygulamaya koyduğu Yeni Ekonomi Programı ve TCMB'nin faiz politikası, dış ticaret dengesinde tam tersi bir etkiye neden oldu. İhracat aralık ayında yüzde 3,1 oranında artarak 22 milyar 915 milyon dolar, ithalat yüzde 14,6 oranında artarak 33 milyar 295 milyon dolara yükseldi. 2022 yılı ocak-aralık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre; ihracat, yüzde 12,9 oranında artarak 254 milyar 210 milyon dolar, ithalat ise yüzde 34,3 oranında artarak 364 milyar 395 milyon dolara ulaştı. Böylelikle 2022'nin tamamında dış ticaret açığı 110,2 milyar dolar gibi rekor bir düzeye ulaştı. Aralık ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı 7,7 puan azalarak yüzde 68,8 seviyesine düşerken, 2022 yılı genelinde yüzde 69,8 oldu.

Aralık ayında en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla; Almanya yüzde 1,6 oranında artışla 1 milyar 806 milyon dolar, ABD yüzde 9,0 oranında azalışla 1 milyar 379 milyon dolar ve Rusya yüzde 122,3 oranında artışla 1 milyar

SON 1 YILDA DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

(Milyar \$)

Dönem	İhracat	İthalat	Dış denge
Ocak	17,6	27,8	-10,2
Şubat	20,0	27,9	-7,9
Mart	22,7	30,9	-8,2
Nisan	23,4	29,5	-6,1
Mayıs	19,0	29,6	-10,6
Haziran	23,4	31,6	-8,2
Temmuz	18,6	29,2	-10,7
Ağustos	21,3	32,5	-11,2
Eylül	22,6	33,0	-10,4
Ekim	21,3	29,3	-8,0
Kasım	21,9	30,7	-8,8
Aralık	22,9	33,3	-10,4
TOPLAM	254,2	364,4	-110,2

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

314 milyon dolar oldu. İhracatta en çok paya sahip ilk 10 ülkenin toplam ihracat içerisindeki payı yüzde 47,1 oldu. Aralık ayında en fazla ithalat yapılan ülkeler ise sırasıyla; Rusya Federasyonu yüzde 56,3 oranında artışla 5 milyar 298 milyon dolar, Çin yüzde 15,5 oranında artışla 3 milyar 642 milyon dolar ve İsviçre yüzde 1.245,2 oranında artışla 2 milyar 520 milyon dolar oldu. İthalatta en çok paya sahip ilk 10 ülkenin toplam ithalat içerisindeki payı yüzde 58,5 oldu. Aralık ayında sektörler göre ihracatın payı sırasıyla; İmalat **Sanay** yüzde 93,8 (21 milyar 489 milyon dolar), Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörü yüzde 3,9 (895 milyon dolar), Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü yüzde 1,8 (406 milyon dolar) oldu. Aralık ayında sektörler göre ithalatın payı sırasıyla; İmalat **Sanay** yüzde 74,5 (24 milyar 816 milyon dolar), Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü yüzde 19,6 (6 milyar 511 milyon dolar), Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörü yüzde 3,7 (1 milyar 248 milyon dolar) oldu.

İmalat PMI 48,1'e yükseldi

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından her ay açıklanan ve ekonominin öncü göstergelerinden biri olan İmalat PMI, son üç aydaki düşüşünün ardından, aralık ayında bir önceki aya göre 2,4 puan artışla 48,1'e yükseldi. Aralıkta yeni siparişler 10 sektörün yansında artarken, yeni ihracat siparişleri sadece üç sektörde artış kaydetti. İstihdamı artan sektör sayısı altıya yükseldi. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörlerde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, **sanayideki** daralma bir miktar iyileşme gösterse de devam ediyor. Söz konusu rakam, faaliyet koşullarındaki yavaş-

lamanın sürdüğüne işaret etse de hazirandan bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşti ve sektör performansında zayıflamanın ılımlı düzeyde olduğunu gösterdi. Talep tarafında iyileşme belirtilerinin görüldüğü aralık ayında, toplam yeni siparişlerdeki azalma yaklaşık bir yıllık dönemin en düşük hızında gerçekleşti. Diğer taraftan, bazı anket katılımcıları, enflasyonist baskıların talebi olumsuz etkilemeye devam ettiğini belirtti. Küresel

piyasalardaki zayıflık, yeni ihracat siparişlerinin toplam yeni siparişlerden daha yüksek oranda yavaşlamasına yol açtı.